

ARDAHAN'a

B a k ı ř

Ecz. Yunus DÜNDAR
Ardahan İl Temsilcisi

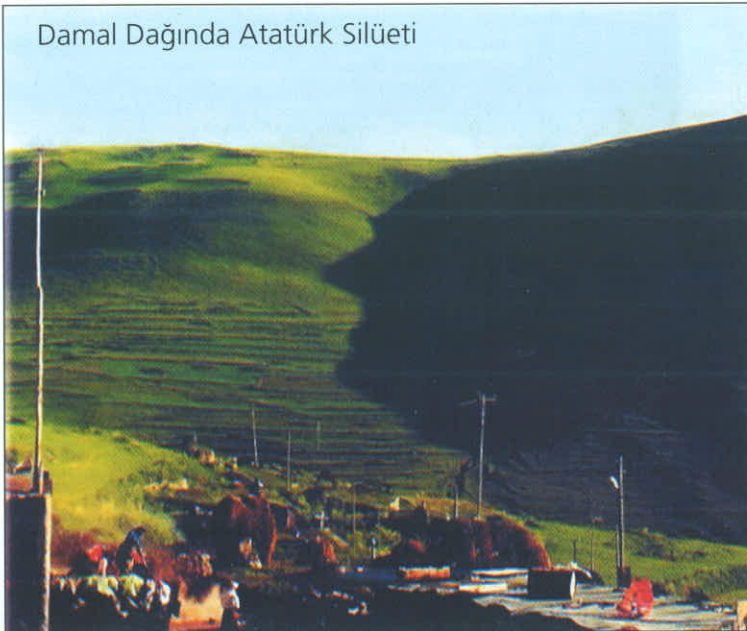

TARİHÇE

Ardahan İli yaklaşık 3000 yıllık bir geçmişe sahiptir. İlimiz, M.S.628 yılında Hazar Türklerinin bir kolu olan Arda Türklerinin eline geçerek Ardahan adını almıştır. 1876-1877 Osmanlı-Rus savaşı sonunda savaş tazminatı olarak 13 Temmuz 1878 Berlin Antlaşmasıyla Ruslara bırakılan Ardahan, 1918 Brest-Litovsk Antlaşmasıyla Anavatana kavuşmuş ise de 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi ile ordumuzun çekilmesi sonucu, Ermeni ve Gürcülerin işgaline hedef olmuştur. 30 Kasım 1918 tarihinde İlimiz' de kurulan Milli Şura Hükümeti tarafından Mondros Mütarekesi şartları reddedilmiş, Milli Şura Hükümeti, Kurtuluş Savaşımızla bütünleşerek Kazım Karabekir Paşa ve Halit Paşa Komutasındaki şanlı ordumuz tarafından 23 Şubat 1921 tarihinde kurtarılmıştır.

Cumhuriyetin ilanından sonra il olan Ardahan, 1926 yılında ilçe yapılarak, Kars iline bağlanmış, daha sonra 27.05.1992 tarih ve 3806 sayılı Kanunla tekrar il statüsüne kavuşturulmuştur.

Damal Dağında Atatürk Silüeti

COĞRAFİ YAPI

Anadolu'nun kuzeydoğusunda yer alan Ardahan, kuzeyinde Acaristan Özerk Cumhuriyeti, kuzeydoğusunda Gürcistan ve kısmende Ermenistan devletleri, güneydoğu ve güneyinde Kars, güneybatısında Erzurum ve batıda Artvin illeri ile çevrilidir.

Ardahan Ovası; kuzey kesminde Yalnızçam Dağları, güneybatıda Allahuekber dağlarının uzantıları, kuzeydoğusunda Keldağ, doğu tarafında Akbaba Dağı ve güneyinde Kısırdağ ile çevrilidir. Ortasından Kura (Kür) nehri geçen Ardahan, 1800 m. Rakıma sahiptir.

İlin toplam yüzölçümü 4.842 km² olup, km² ye 28 kişi düşmektedir.

NÜFUS

30 Kasım 1997 genel nüfus sayımı sonuçlarına göre 133.313 olan ilimizin nüfusu 22 Ekim 2000 nüfus sayımı kesin olmayan sonuçlarına göre 140.316 olarak gerçekleşmiştir. Bu sonuçlara göre Merkez ilçe nüfusu 17.490 olup, şehir merkezlerindeki toplam nüfus 42.529, köylerde yaşayan toplam nüfus ise 97.787 olarak gerçekleşmiştir.

Ardahan'da tarım ekonomisinin egemen olması nedeniyle nüfusun ağırlıklı bölümünün kırsal alanda yaşadığı görülmektedir. İl nüfusunun % 70'i köylerde, % 30'u ise şehirde yaşamaktadır. Ayrıca son nüfus sayımına göre kentte yaşayan nüfus %22 artarken, köyde yaşayan nüfus %0.75 azalmış, ilimizin toplam nüfusunda ise % 5.25 oranında bir artış gerçekleşmiştir. Son yıllarda dışarıya yoğun olarak göç veren ilimizde göçün azalması sevindiricidir.

İKLİM

İlimizde karasal iklim hakim olup kışları uzun, sert ve kar yağışlı, yazları ise kısa ve serin geçmektedir. Etrafı dağlarla çevrili olan ve ortalama 900 m yükseklikte bulunan Posof İlçemiz ise farklı bir iklime sahiptir. Burada klima tipi iklim hakim olup kışları yumuşak ve yağışlı, yazları ise sıcak geçmektedir

Çıldır Aktaş Gölünü görmeden, Gölün alabalıklarını yemeden,

Ardahan Kalesini, Posof Savaşır Köyü Kalesini, Posof Çeşmelerini görmeden

Çıldır Şeytan Kalesini, Çıldır'ın tarihi camilerini gezmeden,

Çıldır'da güneşin batışını izlemeden, ...Dönmeyin

FESTİVALLER

Damal:

Her yıl 15 Haziran ile 15 Temmuz tarihleri arasında Damal'ın Dağlarına akseden Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk'ün silüetidir.

Bildiğimiz kadarıyla dünyanın hiçbir yerinde böyle bir doğa harikası olay söz konusu değildir. Damal Kaymakamlığı ve Belediyesi tarafından her yıl bu tarihlerde " Atatürk ' ün izinde - Gölgesinde Damal Şenlikleri" düzenlenmektedir

Kaşar:

01 – 05 Temmuz tarihleri arasında Ardahan'ın Göle İlçesinde Kaşar Festivali düzenlenmektedir.

Ardahan'da değişik kapasitede 38 adet süt işletmesinde imal edilerek yurdun dört bir yanına ihraç edilen kaşar peyniri ilimizin sembolü haline gelmiştir.

Bal:

01 - 05 Haziran tarihleri arasında Ardahan da bal festivali düzenlenmektedir.

Ardahan zengin flora yapısı ve geniş çayır – mera alanları ile arıcılık konusunda önemli bir potansiyele sahiptir. Yapılan araştırmalarda arıların, bal özü için ziyaret edebileceği 600 ' ün üzerinde bitki çeşidinin bulunduğu görülmüştür.

Dünyada yetiştirilen ve ekonomik değere haiz olan 4 önemli arı ırkından birisi olan Kafkas ırkı arı (Apis Mellifera Caucasica Gorbatshev) ilimizde yetiştirilmekte olup, Ardahan Tarım ve Köyşleri Bakanlığınca Kafkas Arı ırkının gen merkezi olarak ilan edilmiştir.

Kaz:

30 Ekim de Ardahan da kaz festivali yapılmaktadır. İlimizin temel geçim kaynaklarından biri hayvancılıktır. Geniş otlaklarıyla hayvancılık alanında uğraşanlara bir çok doğal imkanlar sunan ilimiz bu sektörün gelişmesine çok müsaittir. Geleneksel usullerle yapılan hayvancılığın ıslah edilmesi ile bölgede önemli gelişmeler olacağı muhakkaktır. Koyun, sığır, ve kaz bölgede en meşhur hayvancılık türleridir.

Göl:

02 – 08 Temmuz tarihleri arasında Çıldır Göl festivali yapılmaktadır.

Ecz. Ali Aşçı: Sayın Ömer Yıldırım sizi kısaca tanıyabilir miyiz?

Dr. O. S. Yıldırım: 1971 yılında Erzurum'da doğdum. Orta ve lise öğrenimi burada tamamladım. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde lisans eğitimimi, İstanbul Guraba Eğitim Hastanesi'nde ortopedi ihtisasımı yaptım. 2000 yılından beri Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi Ana Bilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktayım. 2003 yılında İngiltere New Castle Üniversitesi'nde 6 ay ve 2005 yılında Amerika Birleşik Devleti Mayo klinikte 1 ay çalışmalarda bulundum. Evli ve üç çocuk babasıyım.

Ecz. Ali Aşçı: Bu sayımızda kış aylarına özgü travmatolojik vakalara yer verdik. Sizin sıklıkla rastladığınız yaralanmalar nelerdir?

Dr. O. S. Yıldırım: Özellikle yaşlı osteoporotik kişilerde buzda düşmeye bağlı el bileği, kalça ve omurga kırıkları ile gençlerde kayak sporuna bağlı olarak diz, ayak bileği, el ve el bileği yaralanmaları sıkça görülmektedir. Yine kış şartlarına bağlı olarak bozulan kara yollarında meydana gelen araç içi ve

ya araç dışı kazalara bağlı olarak multiple travmalı çok sayıda hasta gelmektedir. Ayrıca nadir de olsa dondurucu soğuklar sebebiyle özellikle kırsal alanlardan gelen kol ve bacak ekstremitelerinde donma travmaları vakalarına da rastlanmaktadır.

Ecz. Ali Aşçı: Servisinize sadece Erzurum ve ilçelerinden mi hastalar gelmekte?

Dr. O. S. Yıldırım: Hayır, Atatürk Üniversitesi hastanemiz bölgemizde yıllardan beri referans hastane olması sebebiyle Erzurum ve çevresindeki çok sayıda ile de hizmet vermektedir.

Ecz. Ali Aşçı: Bildiğiniz gibi Erzurum kayak sporu merkezlerinden biri olması nedeniyle yurt dışından da çok sayıda turist gelmekte;

Dr. O. S. Yıldırım: Evet

Ecz. Ali Aşçı: Peki bu insanların yaralanmaları durumunda onlara da sağlık hizmeti sunabiliyor musunuz?

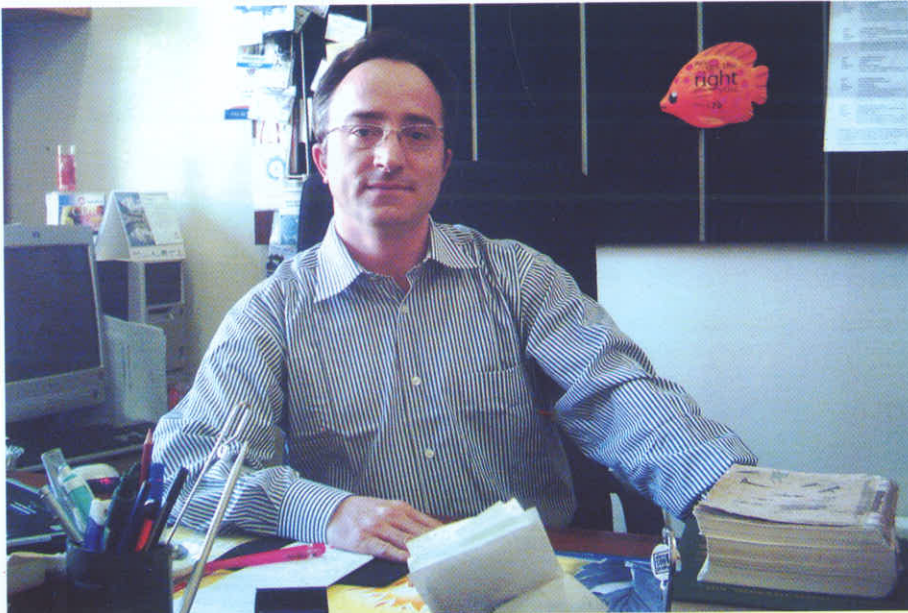
Dr. O. S. Yıldırım: Hastanemiz ile turizm sigorta şirketleri arasında yapılan anlaşmalar sonucunda yurt dışından gelen turistler herhangi

HAZIRLAYAN

Ars. Gör. Ecz. Ali AŞCI

Kış Aylarında
ORTOPEDİK VAKALAR

bir mağduriyete uğramadan hızlı ve etkin bir şekilde tedavi edilmektedirler. Bilhassa Rusya'dan gelen turistler, kliniğimizdeki sağlık hizmetimizden çok memnun kaldıklarını belirtmektedirler.

Ecz. Ali Aşçı: Hem Doğu Anadolu Bölgesi'ne hem de yurt içi ve yurt dışından gelen turistlere tedavi hizmeti sağlayan kliniğinizi biraz anlatır mısınız?

Dr. O. S. Yıldırım:Kliniğimizde Prof. Dr. Ali Okur başkanlığında toplam 5 öğretim üyesi, bir uzman, 10 asistan ve 30 sağlık personeli bulunmaktadır. Toplam yatak sayımız 61 kişiliktir. 1966 yılından bu yana bölge halkına hizmet veren servisimizde yıllık poliklinik sayısı 25000'in üzerine çıkmış ve yine yıllık ameliyat sayısı 3000'e yaklaşmıştır. Ayrıca şimdiye kadar 70'in üzerinde uzman hekimi de Türk Tıbbi ve sağlık camiasına kazandırmıştır.

Ecz. Ali Aşçı: Hafif veya ciddi yaralanma durumlarında neler yapılmasını tavsiye edersiniz?

Dr. O. S. Yıldırım:Her türlü yaralanma durumunda hastalar uygun ve güvenli bir şekilde sağlık merkezine transfer edilmelidir. Eğer kırık riski varsa o bölgenin oynatılmasından kaçınılmalıdır. Bu amaçla atel ve benzeri araçlar kullanılabilir. Hastanın nakli sırasında dikkat edilmesi gereken bir başka husus sıcak tutularak soğuktan korunmasıdır. İncinme ve burkulma gibi durumlarda ekstremitenin hareket ettirilmemesi, elastik bir bandajla nazik bir şekilde fazla sıkmadan sarılması, yaralanan bölgenin kalp seviyesinde tutulması ve soğuk uygulanması esastır.

Ecz. Ali Aşçı: Peki bu gibi durumlarda halkımızın yaptığı yanlış uygulamalar nelerdir?

Dr. O. S. Yıldırım:Tedavi amacıyla hekim yerine kırık-çıkıkçılara gidenler var. Bu durum çoğu olguda, geri dönüşü mümkün olmayan hasarlar bırakmakta ya da basit bir şekilde tedavi edilebilecekken işimizi zorlaştırmaktadır.

Yaralanan ekstremitayı parça et, hamur, soğan, balık, ekmeğin içi gibi koca karı ilaçlarıyla iyileştirmeye çalışanlar var.

Ecz. Ali Aşçı: Travma ve yaralanmaları önlemek için bize düşen görevler nelerdir?

Dr. O. S. Yıldırım:Hepimize düşen görev önce kaza ve travmaların oluşmasını önleyici tedbirler almaktır. Travma olaylarının önlenmesinde koruyucu önlemler en önemli basamağı teşkil etmektedir.

Ecz. Ali Aşçı: Alınması gereken tedbir ve koruyucu önlemlerden bahsedebilir misiniz?

Dr. O. S. Yıldırım:Şehir içi ve şehir dışındaki kara yollarında etkin ve devamlı yol temizliği çalışması yapılmalıdır. Kaldırımların belediye ekipleri tarafından ara sokaklar dâhil olmak üzere sürekli temizlenmesi, buzlanmanın önlenmesi ve kuru tutulması çok önemlidir.

Soğuk bölgelerde alışveriş merkezleri, sağlık kuruluşları ve önemli resmi kuruluşlarla ulaşımı sağlayan yeraltı ulaşım yolları travmaları azaltılabilir.

Ecz. Ali Aşçı: Kişiler ne yapmalı?

Dr. O. S. Yıldırım:Eller cepte yürümeme, altı kaymayan kışlık ayakkabılar giymesi yaralanmayı azaltabilir. Ayrıca yaşlı ve kemik erimesi bulunan (osteoporoz) kişiler sokağa çıkarken düşme esnasında oluşabilecek kırılmaları önleyebilmek için düşmenin şiddetini azaltabilecek, şoku absorbe eden kalın fakat ağır olmayan giyecekler giy-

melidirler. Örneğin kalça kırıklarını önlemek için kişiler leğen kemiklerinin çıkıntılı yerlerini destekleyen giysiler (şal, kuşak vs) giyebilirler.

Kırık açısından yüksek risk taşıyan 65 yaş üzeri erkekler ve postmenapozal dönemde olan kadınlar Kalsiyum ve D vitamininden zengin bir diyetle beslenmeli, bu sağlanmıyorsa bunları özellikle kış aylarında hazır preparatlar şeklinde kullanmalıdırlar.

Kayak sporuna yeni başlayanlarda bu tür yaralanmalar daha fazla görüldüğünden böyle kimselerin daha çok dikkatli olması gerekir. Kaliteli ve uygun kayak malzemeleri seçimi önemlidir. Ayrıca kaymaya başlamadan önce yapılan ısınma hareketleri sakatlanma riskini azaltacaktır.

Ecz. Ali Aşçı: Söylemek istediğiniz özel bir şey var mı?

Dr. O. S. Yıldırım:Sizin kanalınızla özellikle kırsal alanlarda bulunan eczanelerden bir isteğim olacak.

Ecz. Ali Aşçı: Nedir hocam?

Dr. O. S. Yıldırım:Hazır, kolayca uygulanabilen atellerden eczanelerde bulunmasını tavsiye ediyoruz. Eğer bunların nasıl kullanılacağı hususunda bir yardım istenirse biz eczacı odası ile iş birliği yapmaya hazırız.

Ecz. Ali Aşçı: Hocam oldukça keyifli ve yararlı bir konuşma oldu, bir akşam vakti bize zaman ayırdığınız için teşekkür eder meslek hayatınızda başarılar dileriz..

Dr. O. S. Yıldırım:Bu girişimimizden ötürü sizleri kutlar, herkese sağlıklı bir yaşam dilerim.

Son olarak Yrd.Doç.Dr.Ömer Selim Yıldırım Bey'le röportaj imkanını sağlayan sayın hocam Fehmi Odabaşoğlu'na saygı ve sevgilerimi sunarım. Tekrar birlikte olmak dileğiyle hoşçakalın..